

Roepstem van hart tot hart

Een radio-amateur werkt wat met zijn ontvangtoestel. Hij heeft het zelf gebouwd en verbetert er nog steeds iets aan. Van overal ter wereld vangt hij geluiden op: stemmen, jazzmuziek, scheepsseinen. Hij luistert er nauwelijks naar, zo bekend zijn ze hem. Maar dan trekt één geluid zijn aandacht. Het is een stem. Die herhaalt hardnekkig een mededeling, een vraag. De radio-amateur kan de taal verstaan, al klinkt die stem uit een ver land. Hij luistert, eerst wat onverschillig, maar dan geïnteresseerd. Tenslotte past hij op geen woord te verliezen. Zijn hand grijpt naar een blocnote op het tafeltje naast hem, pakt dan het potlood. De radio-amateur schijft op wat hij daar uit de verte verneemt. Het is de stem van een dokter, een arts. Hij vraagt om toezending van een bijzonder geneesmiddel. Alleen door dát middel kan een doodzieke jongen worden gered. De naam van het geneesmiddel wordt nadrukkelijk herhaald. En het adres van de dokter, ver weg.

De radio-amateur weet nu genoeg. Hij zet z'n toestel af en gaat weg. Het goed geluk wil, dat hij in staat is effectief te handelen. Dat doet hij dan ook. En geen halve dag later is per vliegtuig een klein pakje temidden der grote bagage onderweg. Enkele dagen later komt het antwoord: het geneesmiddel was op tijd aangekomen, de zieke jongen is gered.

Onze kranten bevatten van tijd tot tijd een dergelijk bericht als het verhaaltje, dat ik U zo juist vertelde. En ik neem aan, dat het U treft net als het mij doet. Want deze geschiedenis, die kortgeleden gebeurde, ontroerde mij opnieuw. En zo zal het U ook zijn gegaan, als U het gelezen hebt. En zo zal het ons opnieuw gaan als we over enige tijd misschien weer lezen hoe verre seinen en snelle hulp over de grenzen en werelddelen heen een enkel mensenleven redden.

Vanzelfsprekend?

Is dat dan zoiets bijzonders? Spreken zulke zaken niet vanzelf in deze tijd van gemeenschap over de gehele wereld via de moderne techniek. Het is toch zeker sentimenteel door zoiets ontroerd te worden. Die dokter handelde nuchter en verstandig, die radio-amateur ging zakelijk te werk. Een kwestie van organisatie, meer niet. Of wilt U soms die amateur in de hoogte steken? Moet hij misschien weer eens geroemd worden om zijn menselijkheid, waar de humanisten het zo dikwijls over hebben? Laten we liever maar heel gewoon doen. Wie een kind in het water ziet vallen, springt het na en vist het op. Dat is de natuurlijkste zaak van de wereld en heeft met menselijkheid niets te maken. Gewoon de instinctieve drang tot behoud van de soort. Welnu, die radio-amateur deed in principe niet anders, al ziet het er in zijn geval een beetje anders uit. Hij had het zelfs nog makkelijker, want hij hield er tenminste nog droge kleren bij.

Nu, waar blijven we nu met onze ontroering? Zullen we dan maar erkennen, dat we sentimenteel zijn geweest? Laten we ons eerst nog even te weer stellen en ons niet zo maar overgeven op genade of ongenade van de nuchtere lieden van het instinct en het behoud van de soort. Want als het al zoiets als een dergelijk instinct is, dan mogen we het toch wel recht een echt menselijk instinct noemen. Valt er een jong vogeltje of een jonge hond in het water en komt er een vreemde hond of vogel langs, die dus met dat hulpeloze diertje niets te maken heeft, dan gebeurt er ook niets. Dat is dus wel enig verschil met de mensen. Dus toch het menselijke? Nu ja, gewoon menselijk instinct dan, toch zeker niet iets om langer bij stil te staan of ontroerd over te doen.

Misschien niet. Maar wat praten we toch over dat in het water gevallen kind. Daar had ik het niet over. Ik sprak over die doodzieke jongen, de dokter, die per

radiozender een bijzonder geneesmiddel vroeg, de radio-amateur die snel en afdoend handelde. Dat is heel iets anders dan een verdrinkend kind naspringen. Let eens, allereerst op die dokter: hij roept de wereldruimte in om een geneesmiddel voor een doodzieke patient. Hij gelooft dus in de mogelijkheid van antwoord. Hij gelooft, dat iemand die hem niet kent, die zijn land niet kent, die ver weg is, hem zal geloven en helpen. Hij neemt dus aan, dat wij een beroep op elkaar mogen doen, ook al zijn we wildvreemden voor elkaar. Op grond waarvan neemt hij dat aan? Dat moet hij toch doen omdat hij enig vertrouwen in de mensen heeft, in hun hulpvaardigheid. Hij doet het ook omdat hij bij anderen goed vertrouwen onderstelt. Met instinct en behoud van de soort heeft het niet te maken. Niemand zendt bij instinct een radioboodschap uit. Die dokter meende op een ander mens, op andere mensen te kunnen rekenen. Die overweging deed hem besluiten zijn verzoek per radio te verbreiden.

Het ging ook hem aan.

En laten we nu ook enige aandacht besteden aan de radio-amateur. Hij ontving dus dat verzoek. Als ik dat zo zeg is het net alsof het tot hem persoonlijk was gericht. Hij ontvangt het verzoek. Maar dat wil toch niet meer zeggen dan: zijn toestel ving het op en hij kreeg het te horen. Daarin zit dus niets persoonlijks. Maar wat gebeurde er? De radio-amateur gedroeg zich alsof het hem wel aanging. Hij luisterde oplettend, hij noteerde, hij handelde, hij deed. Hij dacht blijkbaar niet: dat boodschapje hoort een ander ook wel, of: iemand anders heeft ook goeie vriendjes bij laboratoria en luchtvaartmaatschappijen. En zoiets had hij toch kunnen denken! Zou dat zo vreemd geweest zijn? Maar hij reageerde als iemand, die verantwoordelijkheid draagt. Hij nam die verantwoordelijkheid voor zijn rekening. Wie zou hem wat gedaan hebben als hij er geen aandacht aan besteed had, als hij gedacht had: laat een ander dat zaakje maar opknappen? Hij echter voelde zich verantwoordelijk en handelde daarnaar. Verantwoordelijk voor het leven van iemand, die hij nooit had gezien, een naamloze, een van de ontelbare doodzieke mensen op aarde, ver weg; iemand die hij, mocht die patient beter worden, nooit zou ontmoeten, met wie hij vermoedelijk niet eens zou kunnen praten, met wie hij niets gemeen had dan... ja, nu moet het toch weer gezegd worden: dan zijn menselijkheid. En tot die menselijkheid behoort blijkbaar dat wij op een of andere manier verantwoordelijkheid dragen ten opzichte van elkaar.

Kunnen we nu nog volhouden dat het sentimenteel is, als we door een dergelijk krantenbericht worden getroffen? Ik laat nog daar, dat we getroffen worden om een bijkomstige reden. Die reden is n.l. dat er zoveel sprake is van radio, van vliegtuigen, van laboratoria in dienst van vernietiging en dood! We zijn blij als over deze zaken ook eens iets menswaardigs wordt bericht, dat gebeurt niet zo vaak! Maar dat treft ons toch niet het meest. Zonder dat het ons helemaal bewust wordt, voelen we zo'n bericht — over een snelle, afdoende samenwerking ver over de grenzen ten bate van een mens in nood — aan in zijn diepe betekenis. Want een dergelijk bericht is een symbool. Het openbaart ons iets van het innerlijk vertrouwen dat wij, als mensen, in elkaar hebben ondanks de duizenden dagelijkse gevallen van ontrouw, van wantrouwen, van bedrog en woordbreuk. Als het werkelijk waar zou zijn, wat sommigen in deze tijd beweren, dat de grondslag van de menselijke verhoudingen haat en wantrouwen is, dan zou die dokter er nooit aan begonnen zijn een boodschap uit te zenden. En dan zou die radio-amateur niet eens iets oplettender zijn gaan luisteren naar die roep over de grenzen van hart tot hart. En het krantenbericht over dit geval is behalve een symbool van de verantwoordelijkheid voor elkaar, welke verantwoordelijkheid diep in onze menselijkheid verankerd ligt. Daar helpen geen duizenden ontkenningen aan. Dat vertrouwen en die verantwoordelijkheid dragen we met ons mee. Ze zijn een even onvervreemdbaar deel van ons als onze handen en onze hersenen. Een andere zaak is of we ze gebruiken, of we ze actief maken. Er wordt zoveel misbruik van vertrouwen gemaakt en er is zoveel gebrek aan verantwoordelijkheid, dat sommige mensen menen, dat die twee menselijke vermogens alleen maar in de verbeelding bestaan. Was dat zo, dan zou het bericht over die dokter en die radio-amateur een mooi, fantastisch verhaaltje zijn. Maar zulke sprookjes komen niet op de telex voor en schrijven de dagbladen niet.

Goed luisteren

Vertrouwen in elkaar en verantwoordelijkheid voor elkaar bestaan dus in en

met en door de mensen, in en met en door ons. Het is niet precies te zeggen waarom wij er soms wel aan beantwoorden en soms niet. Die radio-amateur had niet hoeven te luisteren, had er geen gevolg aan behoeven te geven. Als hij het niet had gedaan, was dat nog geen bewijs geweest, dat het vermogen om verantwoordelijk te zijn in hem ontbrak. Het zou wel bewezen hebben, dat hij bij die gelegenheid dat vermogen ongebruikt had laten liggen. Waarom zou hij dan zo nalatig zijn geweest? Op die vraag is geen precies antwoord te geven. Maar één ding is zeker: de stemming, die in een bepaalde tijd heerst, is van groot belang voor wat we doen en laten. En die stemming maken wij. Als er b.v. uittertreure herhaald wordt dat het met de mensen toch niets gedaan is, of dat ieder zichzelf het naast is en al het andere maar mooie praatjes zijn voor de radio of van het podium af — als er maar steeds zo miezerig en eenzijdig gepraat en gedacht wordt, dan luistert ook een radio-amateur minder gauw naar een roep van ver over de grenzen, maar een stem die een beroep doet op zijn hart. Of als hij al zoiets hoort, dan denkt hij: laat een ander het maar doen. Mij niet gezien.

Zo dacht onze radio-amateur niet. Zijn stemming was anders, misschien die van hem alleen, misschien die van zijn omgeving thuis, op z'n werk, tussen zijn vrienden. Ook wij kunnen daar veel toe bijdragen. Dagelijks staan ons zulke symbolen als dit krantenbericht voor ogen; symbolen van vertrouwen en verantwoordelijkheid als de grondslagen der menselijke verhoudingen. Want niet alleen van ver over de grenzen klinkt de roepstem van hart tot hart. Die stem klinkt ook van dichtbij en elke dag. Soms zijn wij er doof voor, soms horen we iets, soms hebben we onze oren wijd open. Laten we elkaar maar opwekken goed te luisteren. Want wie roept om hulp, die vertrouwt op ons en rekent op ons verantwoordelijkheidsgevoel. En waarachtiger kan men al niet als mens tegenover mens staan!

Dr. J. C. BRANDT CORSTIUS

Op 22 januari om 9.45 uur spreekt C. Cabout over: Humanisme en Volksontwikkeling.

DE ARK

Humanistisch Conferentie- en Vacantieoord.

—

TARIEVEN VOOR VOLLEDIG PENSION

Voor volwassenen: f 38,50 per week; f 6,— per dag.

Voor kinderen beneden 11 jaar: f 26,25 p. w.; f 4,50 p. d.

Voor kinderen beneden 5 jaar: f 25,45 p. w.; f 3,75 p. d.

Voor groepen speciale condities

2-, 4-, 5- en 6-persoons kamers en slaapzaal.

Bespreking van verblijf kan geschieden bij het Humanistisch Conferentie- en Vacantieoord „De Ark”, Belvédèrelaan 14 te Nunspeet, telefoon K 3412—2404.

HET WOORD VAN DE WEEK

VERSCHIJNT
WEKELIJKS
15 JANUARI 1956

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT

De Heer
Mevrouw
Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren
terug aan:
Bleyenburgerstraat 1, Utrecht

Het Woord van de Week

Humanistische radiolezingen uitgesproken voor de Vara-microfoon.

Administratie en redactie: Humanistisch Verbond, Bleyenburgerstraat 1, Utrecht, Postgiro 304960
Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 1,— p. kwart., losse numm. f 0.12, buitenland f 4.60 p.j.